

Ár 2021, fimmtudaginn 4. mars, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Auður Inga Ingvarsdóttir, formaður, Fura Sóley Hjálmarsdóttir, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir og Þorvaldur E. Jóhannesson.

Fyrir er tekið **mál nr. 15/2020**:

M
gegn
fjármálafyrirtækinu F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 16. október 2020, með kvörtun sóknaraðila, dags. sama dag. Með tölvupósti nefndarinnar 19. október 2020, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Athugasemdir varnaraðila bárust með bréfi dags. 13. nóvember 2020 og voru þær sendar sóknaraðila í tölvupósti 16. nóvember 2020. Ekki voru frekari athugasemdir frá sóknaraðila. Kallað var eftir frekari gögnum 19. febrúar 2021 frá báðum aðilum og bárust gögn frá varnaraðila 23. febrúar 2021 og frá sóknaraðila hinn 24. febrúar 2021

Málið var tekið fyrir á fundum nefndarinnar 12., 19. og 25. febrúar og 4. mars 2021.

II.

Málsatvik

Vegna vanskila og fjárhagserfiðleika sóknaraðila gerðu aðilar með sér samkomulag hinn 24. apríl 2020. Í samkomulaginu fólst m.a. að sóknaraðili afsalaði sér fasteign til varnaraðila, sem sóknaraðili leigir nú undir starfsemi sína, og endurskipulagning á skuldbindingum sóknaraðila gagnvart varnaraðila, þannig að þeim var skipt í tvö lán, þ.e. svokölluð A og B lán. B lánið, sem var allt að fjárhæð 70.000.000 kr., féll í gjalddaga hinn 15. september 2020 og tókst sóknaraðila ekki að standa í skilum með gjaldfallnar eftirstöðvar lánsins.

Ekki liggur fyrir hvenær sóknaraðili lagði fram umsókn hjá varnaraðila um svokallað stuðningslán að fjárhæð 40.000.000 kr. á grundvelli III. kafla laga um fjárstuðning til minni rekstraraðila vegna heimsfaraldurs kórónuveiru nr. 38/2020, hér eftir stl., en varnaraðili hafnaði henni 15. október sl. með tölvupósti. Höfnunin var byggð á því að sóknaraðili uppfyllti ekki, að mati varnaraðila, skilyrði 1. og 5. töluliða 1. mgr. 10. gr. stl. Nánar tiltekið sagði í höfnuninni að varnaraðili teldi að sóknaraðili væri í vanskilum sem hafi staðið lengur en 90 daga. Nánar var svo útskýrt að hinn 24. apríl 2020 hafi aðilar gert með sér samkomulag vegna fjárhagserfiðleika sóknaraðila og skuldbindinga sem væru í umtalsverðum vanskilum við gerð samkomulagsins og væri löginheimta hafin. Í samkomulaginu fælist meðal annars að sóknaraðili afsalaði fasteign til varnaraðila, sem sóknaraðili leigi nú af varnaraðila undir starfsemi sína. Í

samkomulaginu fælist jafnframt að varnaraðili samþykkti að grípa ekki til innheimtuaðgerða á hendur sóknaraðila á meðan á samkomulaginu stæði. Enn fremur sagði í höfnuninni að, að mati varnaraðila væri ekki unnt að líta svo á að í samkomulaginu fælist að sóknaraðili sé í fullum skilum við varnaraðila, enda stæðu enn yfir sértækar aðgerðir samkvæmt samkomulaginu vegna skuldavanda sóknaraðila. Teldi varnaraðili umrætt skilyrði 5. töluliðar 1. mgr. 10. gr. stl. því ekki uppfyllt. Þá telji varnaraðili jafnframt að útreiknað tekjufall sóknaraðila við mat á skilyrði samkvæmt 1. tölulið 1. mgr. 10. gr. stl., væri ekki að fullu komið til vegna heimsfaraldurs kórónuveiru. Telji varnaraðili að tilvitnað tekjufall sé einna helst að rekja til þeirra fjárhagsörðugleika sóknaraðila sem væru komnir áður en áhrifa kórónuveiru hafi farið að gæta og hefðu leitt til vanskila á skuldbindingum sóknaraðila fyrir lok febrúar sl. Í því samhengi telji varnaraðili að líta verði til þess að samkvæmt 2. gr. stl. væri markmið þeirra að styðja við minni rekstraraðila sem hafi orðið fyrir tímabundnu tekjufalli vegna heimsfaraldurs kórónuveiru. Af öllu framangreindu leiði að varnaraðili telji sig ekki færan um að samþykkja umsókn sóknaraðila um stuðningslán.

Daginn eftir, 16. október 2020, barst málið úrskurðarnefndinni.

III.

Umkvörtunarefni

Sóknaraðili krefst þess aðallega að felld verði úr gildi ákvörðun varnaraðila hinn 15. október 2020 um að hafna umsókn sóknaraðila um stuðningslán á grundvelli III. kafla stl. og að lagt verði fyrir varnaraðila að taka nýja ákvörðun um að veita sóknaraðila stuðningslán á grundvelli III. kafla stl. Til vara krefst sóknaraðili þess að nefndin láti uppi álit á því hvort sóknaraðili uppfylli skilyrði 1. og 5. töluliðar 1. mgr. 10. gr. stl. til að hljóta stuðningslán hjá varnaraðila á grundvelli stl.

Með vísan til höfnunar varnaraðila líti sóknaraðili svo á að óumdeilt sé milli aðila að öll önnur skilyrði fyrir veitingu stuðningslánsins séu uppfyllt. Sé því að mati sóknaraðila einungis þörf á því að nefndin taki til skoðunar hvort að ofangreind tvö ákvæði teljist uppfyllt í málinu, þ.e.a.s. 1. og 5. töluliði 1. mgr. 10. gr. stl.

Sóknaraðili byggir á því að skilyrði 5. töluliðar 1. mgr. 10. gr. stl. sé uppfyllt í tilviki sóknaraðila. Því til stuðnings vísar hann til þess að sóknaraðili sé í skilum við varnaraðila, enda hafi hann gert fyrrgreint samkomulag. Eins og fram komi í samkomulaginu séu kröfur varnaraðila á hendur sóknaraðila tvískiptar eftir undirritun samkomulagsins. Í fyrsta lagi sé þar um að ræða svokallað A-lán, allt að 188.000.000 kr. og hins vegar svokallað B-lán, ekki hærra en 70.000.000 kr., sbr. 4. gr. samkomulagsins. Aðrar kröfur á hendur sóknaraðila séu ekki til staðar hjá varnaraðila samkvæmt umræddu samkomulagi. Þá liggja fyrir samkvæmt 3. mgr. 4. gr. og 5. gr. samkomulagsins að lán sóknaraðila hjá varnaraðila hafi ekki fallið í gjalddaga fyrr en hinn 15. september 2020 og sé því ljóst að síðan séu ekki liðnir 90 dagar, sbr. 5. tölulið 1. mgr. 10. gr. stl. Fyrir liggja einnig að sóknaraðili hafi staðið við samkomulagið að öðru leyti en að greiða lánið á umræddum gjalddaga og að varnaraðili hafi ekki á samningstímanum beitt vanefndarákvæði 7. gr. samkomulagsins. Sé því ljóst að sóknaraðili uppfylli skilyrði 5. tölulið 1. mgr. 10. gr. stl.

Þá vísar sóknaraðili til þess að, að hans mati, höfnun varnaraðila hafi ekki verið byggð á því að tekjufall sóknaraðila hafi ekki verið nægilegt í skilningi 1. töluliðar 1. mgr. 10. gr. stl., heldur hafi hún verið byggð á því að ekki hafi verið sýnt fram á að tekjufallið hafi að öllu eða mestu leyti verið vegna heimsfaraldurs kórónuveiru og aðgerða stjórnvalda til að verjast útbreiðslu hennar, sbr. 2. gr. stl. Í því samhengi sé

varhugavert að skýra ákvæði laganna þannig að sannanlegt tekjutap sé ekki nægjanlegt, þ.e. að sóknaraðili verði að sanna að tekjufallið sé bein afleiðing af kórónuveirunni og aðgerðum stjórnvalda. Sóknaraðili vísar þá til þess að varnaraðili hafi óhóflegar sönnunarkröfur sem gangi gegn tilgangi laganna, enda sé í raun ekki hægt að sanna með óyggjandi hætti að tekjufall hefði ekki orðið án kórónuveirunnar.

Engu að síður sé ýmislegt í málinu sem veiti sterkar vísbendingar um að orsakatengsl séu til staðar. Í marsmánuði hafi sóknaraðili neyðst til að grípa til þeirra ráðstafana að skipta sínum mannafla upp í tvo aðskilda hópa, sem mættu hvor um sig til vinnu aðra hvora vika. Þá væri einnig samgangur milli deilda takmarkaður og opnunartími hreinlætistækjadeildar og lagnadeildar verslunarinnar stytur. Þá væri sjálfsafgreiðsla viðskiptavina takmörkuð, það sé að starfsmenn félagsins týndu til þær vörur sem viðkomandi væri að panta í stað þess að viðskiptavinur raðaði sjálfur í sína körfu. Það eitt og sér hafi gert allar afgreiðslur hægari. Þá sé ljóst að með einungis hálfum mannafla megi leiða af því líkur að velta sóknaraðila hafi liðið umtalsvert högg. Það liggi í eðli reksturs sóknaraðila að fækki starfsmönnum í vinnu, þá minnki afköstin og heildarfjöldi afgreiðsla yfir daginn fækki. Ljóst sé að sóknaraðili reki verslun og að staðan á Íslandi á tíma kórónuveirunnar hafi verið með þeim hætti að stór hluti landsmanna hafi veigrað sér við því að sækja verslanir yfir höfuð vegna smithættu.

Við þetta sé svo að bæta að faraldurinn hefði einnig áhrif á vöruflæði til sóknaraðila. Um tíma væri það svo að landamæri innan Evrópu væru víða lokuð og sóknaraðili lenti ítrekað í því að sendingar töfðust m.a. vegna vöntunar á íhlutum og/eða að sendingar bærust ekki í tíma fyrir skipasendingar. Þessu til viðbótar hafi hægst umtalsvert á sendingum á öllum aðföngum sem alla jafna bærust til landsins með flugi.

Þegar tilslakanir sóttvarnaraðgerða gengu í gildi í lok júní megi greina vissan rekstrarbata en þó sé rétt að taka fram að þá hafi sumarleyfi starfsmanna sóknaraðila tekið við. Megi því segja að septembermánuður 2020 sé fyrsti fullmannaði rekstrarmánuður sóknaraðila á þessum tíma kórónuveirunnar.

Til viðbótar því sem fram er komið sé rétt að benda á að allnokkur verkefni sem félagið hafi átt von á að myndu ná fram að ganga hafi verið sett í bið einungis af völdum kórónuveirunnar og að óvíst sé með framhald þeirra.

IV.

Athugasemdir varnaraðila

Varnaraðili krefst þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Kröfu sinni til stuðnings vísar varnaraðili til þess að skilyrði 1. og 5. töluliðir 1. mgr. 10. gr. stl. séu ekki uppfyllt. Hvað varði 5. tölulið, sem kveður á um að sóknaraðili megi ekki vera í vanskilum við varnaraðila sem hafa staðið lengur en 90 daga, telji varnaraðili að líta verði til þess að tilefni samkomulagsins væri alvarleg vanskil af hálfu sóknaraðila að ræða og líta beri á samkomulagið sem viðleitni beggja mál aðila til að finna sóknaraðila möguleika á að ráða bóta á því ástandi. Varnaraðili bendi jafnframt á að sérstaklega hafi verið tekið fram í 6. gr. samkomulagsins að varnaraðili samþykkti að grípa ekki til innheimtu aðgerða gagnvart sóknaraðila, sem styðji þá túlkun varnaraðila að ekki væri litið svo á að þeim vanskilum sem væru til staðar fyrir gerð samkomulagsins hafi verið komið í full skil með gerð samkomulagsins. Þá telji varnaraðili enn fremur að líta verði til þess að með samkomulaginu hafi varnaraðili samþykkt að endurfjármagna vanskil sóknaraðila með hinum svokölluðu A og B lánnum. Ekki hafi verið gert ráð fyrir reglulegum greiðslum af B láninu heldur skyldi það endurgreiðast með einni greiðslu á lokagjaldsdaga þess hinn 15. september 2020. Telji

varnaraðili m.a. að af þeim orsökum sé ekki unnt að líta svo á að vanskilin hafi verið greidd upp með B láninu, heldur hafi falist í því að varnaraðili samþykkti að veita sóknaraðila umliðan þeirra skulda sem væru í vanskilum.

Þá telji sóknaraðili nauðsynlegt að líta til þess sem fram komi í lögskýringargögnum með frumvarpi því sem varð að stl. Í athugasemdum með fyrrnefndum 5. tölulið komi fram að frumvarpinu sé ætlað að gagnast rekstraraðilum sem eigi í vandkvæðum vegna áhrifa heimsfaraldurs kórónuveiru en ekki þeim sem ættu fyrir í vandræðum með að standa í skilum. Hætt sé einnig við því að þeir sem hafi lengi verið í vanskilum með greiðslur af lánum áður en áhrifa faraldursins tæki að gæta hér á landi stæðu ekki í skilum með stuðningslán. Því sé lagt til að aðili sem hafi verið í vanskilum við lánastofnun lengur en 90 daga geti ekki fengið stuðningslán samkvæmt frumvarpinu. Töluliðurinn eigi við um vanskil gagnvart öllum lánastofnunum en ekki aðeins þeirri lánastofnun sem hafi umsókn til meðferðar. Óumdeilt sé að sóknaraðili væri í umtalsverðum vanskilum með skuldbindingar sínar gagnvart varnaraðila áður en áhrif kórónuveirunnar hafi farið að gæta hér á landi. Af þeim sökum hafi það verið mat varnaraðila að synja umsókn sóknaraðila um stuðningslán, þá einnig með vísan til þess að sóknaraðila hafi ekki tekist að standa í skilum á gjalddaga B lánsins hinn 15. september sl. samkvæmt ákvæðum samkomulags við varnaraðila frá 24. apríl 2020.

Hvað varði 1. tölulið, sem áskilji tiltekið tekjutap á 60 daga samfelldu tímabili frá 1. mars til 30. september 2020, verði að skýra ákvæðið í samræmi við markmiðsákvæði 2. gr. laganna, þar sem segi að markmið laganna sé að viðhalda atvinnustigi og efnahagssumsvifum með því að styðja við minni rekstraraðila sem hafi orðið fyrir tímabundnu tekjufalli vegna heimsfaraldurs kórónuveiru og aðgerða stjórnvalda til að verjast útbreiðslu hennar. Varnaraðili telji að ekki sé um tímabundið tekjufall að ræða, enda megi lesa af gögnum málsins, að sóknaraðili hafi átt í rekstrarörðugleikum þó nokkru áður en áhrifa heimsfaraldurs kórónuveiru naut við og séu vanskil sóknaraðila því orðin nokkuð viðvarandi að mati varnaraðila. Þá telji varnaraðili að ekki sé unnt að líta svo á að sóknaraðili uppfylli skilyrði 1. töluliðar 1. mgr. 10. gr. stl., enda sé ekki um þær aðstæður að ræða hjá sóknaraðila sem 2. gr. stl. kveði á um.

Loks vísar varnaraðili til þess að umsókn byggji á ófullnægjandi upplýsingum. Sóknaraðili hafi farið í gegnum umsóknarferli stuðningslána á vefsíðunni www.island.is og hafi borist varnaraðila umsóknin með þeim skilaboðum að umsóknin gæfi til kynna að skilyrði fyrir veitingu stuðningslána séu uppfyllt.

Að mati varnaraðila verði að líta til þess að samkvæmt 5. gr. reglugerðar um stuðningslán nr. 534/2020 skuli slík lán allt að fjárhæð 10.000.000 kr., sem ríkissjóðir ábyrgist að fullu, veitt á grundvelli umsóknar og upplýsinga sem með henni bærast í gegnum miðlæga þjónustugátt á www.island.is, samkvæmt 2. mgr. 4. gr. reglugerðarinnar, nema bersýnilega megi ætla að umsóknin byggist á ófullnægjandi upplýsingum.

Svo sem fram hafi komið byggji synjun varnaraðila á umsókn sóknaraðila á því að varnaraðili telji fyrrgreind skilyrði ekki uppfyllt þrátt fyrir þá niðurstöðu sem hafi borist frá island.is um umsóknina. Sé það lykilatríði í mati varnaraðila að umsókn sóknaraðila hafi ekki byggt á fullnægjandi upplýsingum þar sem ekki væri tekið tillit til fyrrnefnds samkomulags á milli aðilanna frá 24. apríl 2020 í umsóknarferlinu.

Í því samhengi telji varnaraðili nauðsynlegt að líta til þess að samkvæmt 3. mgr. 12. gr. stl. sé ábyrgð ríkissjóða á stuðningslánum allt að fjárhæð 10.000.000 kr. rík og skuli halda gildi sínu þó síðar komi í ljós að lán hafi verið veitt án þess að öll skilyrði ríkisábyrgðar hafi verið uppfyllt. Samkvæmt ákvæðinu falli ábyrgð ríkissjóðs hins

vegar niður verði sýnt fram á að lánveitandi hafi bersýnilega mátt ætla að umsókn byggðist á ófullnægjandi upplýsingum.

Fjárhagsvandræði sóknaraðila og vanskil hafi verið til staðar áður en áhrifa heimsfaraldurs kórónuveiru hafi farið að gæta hér á landi. Þá séu vanskil sóknaraðila ekki að fullu sýnileg fyrst og fremst vegna samkomulags aðilanna um kyrrstöðu eins og rakið sé hér að framan. Með vísan til þess og þeirra ákvæða stl. og reglugerðar um stuðningslán, telji varnaraðili því einsýnt að ekki væri um gilda ríkisábyrgð að ræða á stuðningsláni til sóknaraðila hefði umsóknin verið samþykkt.

Að öllu framangreindu leiði að varnaraðili telji að hafna beri bæði aðal- og varakröfum sóknaraðila.

V.

Niðurstaða

Ágreiningur málsaðila lýtur einkum að því hvort skilyrði 1. og 5. tölul. 1. mgr. 10. gr. stl. séu uppfyllt í tilviki sóknaraðila.

Af gögnum sem málsaðilar hafa lagt fram varðandi mat á því hvort skilyrði 1. tölul. 1. mgr. 10. gr. stl. sé uppfyllt má ráða að tekjur sóknaraðila voru 164.345.273 kr. á tímabilinu 1. mars 2019 til og með 30. apríl 2019 en 85.033.301 kr. á sama tímabili árið 2020. Þegar borin eru saman fyrrgreind tímabil má sjá að tekjufall sóknaraðila var hærra en sem nemur 40 prósentum á tímabilinu.

Nefndin telur að við úrlausn á því hvort starfsemi lögaðila hafi verið raskað vegna aðstæðna sem rekja megi til heimsfaraldurs kórónuveiru beri fyrst og fremst að líta til tekjusamdráttar milli tilgreindra tímamarka sem lögin kveða á um óháð fjárhagsstöðu áður en áhrifa hefði farið að gæta af heimsfaraldrinum hér á landi. Varðandi mat á því hvort sóknaraðili hefði hvort eð er glímt við rekstrarvanda áður en til heimsfaraldurs kom þá liggur ekkert fyrir um að aðstæður hafi verið þannig að skylt hefði verið að gefa bú sóknaraðila upp til gjaldþrotaskipta. Þvert á móti liggur fyrir að varnaraðili gerði samkomulag við sóknaraðila um endurskipulagningu skuldbindinga hans. Hefur nefndin til hliðsjónar úrskurð Landsréttar í máli nr. 665/2020.

Að mati nefndarinnar uppfyllti sóknaraðili því skilyrði 1. tölul. 1. mgr. 10. gr. stl. þegar varnaraðili hafnaði umsókn sóknaraðila.

Hvað varðar 5. tölul. 1. mgr. 10. gr. stl. má sóknaraðili ekki hafa verið í vanskilum við lánastofnun sem hafi staðið lengur en 90 daga. Í samkomulagi aðila hinn 24. apríl 2020 sömdu aðilar um vanskil sóknaraðila með þeim hætti að sóknaraðili afsalaði sér fasteign til varnaraðila og skuldbindingar sóknaraðila gagnvart varnaraðila voru endurskipulagðar, þannig að þeim var skipt í svokölluð A og B lán.

Svo sem fyrr greinir féll B lánið í gjalddaga hinn 15. september 2020 og liggur fyrir að sóknaraðila tókst ekki að standa í skilum þá. Af gögnum málsins verður ekki séð að varnaraðili hafi nokkru sinni beitt vanefndarákvæðum fyrnefnds samkomulags aðila. Að þessu virtu er óhjákvæmilegt að telja sóknaraðila hafa verið í skilum frá 24. apríl 2020 allt til 15. september s.á. Þegar varnaraðili hafnaði umsókn sóknaraðila 15. október sl., þ.e. mánuði síðar, höfðu vanskil sóknaraðila ekki staðið lengur en 90 daga.

Að mati nefndarinnar uppfyllti sóknaraðili því skilyrði 5. tölul. 1. mgr. 10. gr. stl. þegar varnaraðili hafnaði umsókn sóknaraðila.

Af 13. gr. stl. má ráða að varnaraðila er heimilt en ekki skylt að veita sóknaraðila lán hærra en 10.000.000 kr. en samkvæmt umsókn sóknaraðila var sótt um 40.000.000 kr. lán. Meginreglan um samningsfrelsi er grundvallarregla í samningarétti og felur í sér að samningsaðili ráði þrennu, þ.e. hvort hann gangist undir samning, hverjir

skilmálar samningsins eru og við hvern er samið. Úrskurðarnefndin hefur ekki heimildir til að úrskurða fjármálafyrirtæki til viðskipta og verður því ekki fallist á aðalkröfu sóknaraðila.

Með vísan til framangreinds er kröfu sóknaraðila um að felld verði úr gildi ákvörðun varnaraðila hinn 15. október 2020 um að hafna umsókn sóknaraðila um stuðningslán á grundvelli III. kafla stl. og að lagt verði fyrir varnaraðila að taka nýja ákvörðun um að veita sóknaraðila stuðningslán á grundvelli III. kafla stl. hafnað.

Varðandi varakröfu sóknaraðila þess efnis að nefndin láti uppi álit á því hvort sóknaraðili uppfylli skilyrði 1. og 5. töluliðar 1. mgr. 10. gr. stl. til að hljóta stuðningslán hjá varnaraðila á grundvelli stl. þá telur nefndin, með vísan sem að framan er rakið, að sóknaraðili uppfylli skilyrði 1. og 5. tölul. 1. mgr. 10. gr. stl.

Ú r s k u r ð a r o r ð :

Aðalkröfu sóknaraðila, M, gagnvart varnaraðila, F, er hafnað.

Það er álit nefndarinnar að sóknaraðili, M, uppfylli skilyrði 1. og 5. töluliðar 1. mgr. 10. gr. laga um fjárstuðning til minni rekstraraðila vegna heimsfaraldurs kórónuveiru nr. nr. 38/2020.

Reykjavík, 4. mars 2021.

Auður Inga Ingvarsdóttir

Fura Sóley Hjálmarsdóttir

Geir Arnar Marellsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Þorvaldur E. Jóhannesson